

ULUSLARARASI AKADEMİ DERGİSİ
INTERNATIONAL JOURNAL OF ACADEMY

Yıl/Year: 2022
Cilt/Volume: 1
Sayı/Issue: 1

Makro ve Mikro Politik Riskler İş Dünyasını Nasıl Etkiler?¹

How Do Macro and Micro Political Risks Affect the Business World?

Doç. Dr. Onur Başar ÖZBOZKURT²

MAKALE BİLGİSİ

ÖZET

Anahtar Kelimeler:

Politik Risk, Makro Politik Risk, Mikro Politik Risk

Makale Kategorisi:

Derleme Makalesi

Gönderilme Tarihi:

22.12.2022

Revizyon Tarihi:

24.12.2022

Kabul Tarihi:

24.12.2022

Uluslararası işletmecilik faaliyetleri her geçen gün artan oranda bir dizi yıkıcı etkiye sahip bileşenden oluşan politik risklere maruz kalmaktadır. Terörizm, savaş, politik istikrarsızlık, aşırı bürokrasi, yolsuzluk, hükümet müdahaleleri, olumsuz mevzuat değişiklikleri, yabancı yatırım kısıtlamaları ve ayrımcılık gibi birçok kritik bileşenden oluşan politik riskler, kapsamı açısından ele alındığında makro ve mikro politik riskler ön plana çıkmaktadır. Politik riskler, homojen bir özellik taşımayan ve önemli ölçüde heterojen bir yapıya sahip olmakla birlikte, kapsamı açısından, bir ülkede meydana gelen ve tüm işletmelere etkisi olan makro risk ve belirli bir işletme ya da proje bazındaki risklerden oluşan mikro riskleri içermektedir. Makro ve mikro politik risklerin doğru bir şekilde tanımlanarak bu risk bileşenlerinin işletmeler üzerindeki etkilerinin anlaşılması kritik öneme sahiptir. Ancak, uluslararası işletmecilik faaliyetleri açısından önem arz eden bu iki kavrama odaklanan çalışmaların ilgili literatürde sınırlı kaldığı dikkat çekmektedir. Buradan hareketle, teorik ve pratik açıdan yol gösterici olması amaçlanan bu çalışma kapsamında makro ve mikro politik riskler tanımlanarak uluslararası işletmecilik faaliyetlerine ve işletmelere olan etkileri kavramsal açıdan ele alınmıştır.

¹ Bu çalışma, yazar tarafından tamamlanmış olan, “Uluslararası İşletmecilik Faaliyetlerinde Politik Risk Yönetim Stratejilerinin Oluşturulması ile İlgili Türk İş Dünyası ve Yatırımcıların Algısı Üzerine Nitel Bir Araştırma” başlıklı doktora tezinin ilgili bölümünün güncellenerek yeniden ele alınmasıyla hazırlanmıştır.

² Tarsus Üniversitesi, Mersin, onurozbozkurt@tarsus.edu.tr, ORCID ID: 0000-0002-2325-2433.

Atıf için (Cite as): Özbozkurt, O. B. (2022). Makro ve mikro politik riskler iş dünyasını nasıl etkiler?. *Uluslararası Akademi Dergisi*, 1(1), 40-47.

ARTICLE INFO

ABSTRACT

Keywords:

Political Risk, Macro Political Risk, Micro Political Risk

Article Classification:

Review Article

Date Received:

22.12.2022

Date Revised:

24.12.2022

Date Accepted:

24.12.2022

International business activities are increasingly exposed to political risks, which consist of a number of disruptive components. Macro and micro political risks stand out in terms of the scope of political risks which include many critical components such as terrorism, war, political instability, red tape, corruption, government interventions, adverse regulatory changes, foreign investment restrictions and discrimination. Although political risks are not homogeneous and have a significantly heterogeneous structure, in terms of their scope, they include macro risks, which occur in a country and have an impact on all businesses, and micro risks, which consist of risks on a specific business or project basis. It is critical to accurately identify macro and micro political risks and understand the impact of these risk components on businesses. However, it is noteworthy that studies focusing on these two concepts, which are important for international business activities, are limited in the relevant literature. Therefore, this study, which aims to provide theoretical and practical guidance, defines macro and micro political risks, and discusses their effects on international business activities and businesses from a conceptual perspective.

1. Giriş

Ev sahibi ülkedeki üretimin akılcı işletmecilik uygulamalarına fırsat sunması, yeni pazarlara açılma isteği, ev sahibi ülkede iş yapma kolaylığı gibi çekici faktörler sebebiyle işletmeler, artan rekabet koşullarına uyum sağlamak adına uluslararasılaşma gayreti içerisinde yabancı pazarları tercih etmektedir (Özbozkurt, 2019: 710; Özbozkurt, 2020: 414; Yeşilkuş ve Özbozkurt, 2021: 53). Ancak, uluslararası işletmecilik faaliyetleri günümüz iş dünyasında giderek artsa da, işletmeler hala iş yapmayı olumsuz etkileyebilecek siyasi olayları ve süreçleri kapsayan politik risklere karşı kırılğan ve hassastır (Alon ve Herbert, 2009: 127). Bu nedenle uluslararası işletmecilik faaliyetlerinde politik riske atfedilen önem son yıllarda artmış ve politik risklerin nasıl yönetilmesi gerektiğine ilişkin araştırmalara ağırlık verilmiştir (Giambona vd., 2017: 523).

Politik risk; savaş, savaş tehdidi, vergi kanunları, varlıkların kamulaştırılması veya kârın ana ülkeye geri gönderilmesinin kısıtlanması gibi bir ülkenin politik yapısındaki veya politikalarındaki bir dizi değişikliği içermektedir (Dzidrov ve Dzidrov, 2010: 553). Politik risk, uluslararası işletmeler için bir ülkenin politik ve kurumsal ortamından kaynaklanan ancak işletmenin performansı üzerinde doğrudan etkileri olan risk faktörlerini kapsayan bir kavramdır (Leitner ve Meissner, 2016: 1).

Politik riskin hem bir ülkedeki tüm firmaları etkileyen makro bir perspektifi hem de yalnızca belirli endüstrileri, firmaları veya projeleri etkileyen mikro bir perspektifi bulunmaktadır (Alon ve Herbert, 2009: 127). Farklı bir ifadeyle, makro politik risk, ev sahibi ülkedeki firmaların çoğunu veya tamamını etkileyen bir iç savaş gibi daha yaygın faktörlerden oluşurken, mikro politik riskler işletmelerin belirli süreçlerini etkilemektedir (Alon ve Martin, 1998: 12). Bir ülkedeki makro ve mikro politik risklerin yüksek olması, ekonomi politikalarında belirsizliği artırmakta ve bu belirsizlik, ev sahibi ülkenin ekonomik performansını zaman içinde olumsuz etkilemektedir (Savrul ve Azazi, 2019: 98). Önemli olan, makro ve mikro politik risk faktörlerini tanımlayarak bu risklerden işletmelerin nasıl etkilendiğinin anlaşılmasıdır (Emir ve Kurtaran, 2005: 40).

Bu bilgiler ışığında, bu çalışmada politik riskin kapsamı açısından makro ve mikro politik riskler araştırılmıştır. İlgili literatürde makro ve mikro politik risklere ilişkin araştırmaların kısıtlı düzeyde kaldığı görülmüştür. Bu sebeple çalışma kapsamında makro ve mikro politik riskler tanımlanarak uluslararası işletmecilik faaliyetlerinde bu risklerin işletmeler üzerindeki muhtemel etkileri ele alınmıştır. Alan yazının derlenmesiyle oluşturulan bu çalışmanın, makro

ve mikro boyutuyla incelenmiş olan politik risklerin uluslararası işletmecilikteki etkisi konusunda uygulayıcılara ve gelecekteki makro ve mikro politik risk çalışmalarına yol gösterici olacağı düşünülmektedir.

2. Kavramsal Çerçeve

2.1. Politik riskler ve kapsamı

Politik riskler, yabancı ülkede resmi makamların müdahaleci davranışları, korumacı politikaları, ticaret ve yatırım konularında koydukları engeller, aşırı bürokrasi, etik olmayan idari davranışlar, resmî kurumlarda rüşvet, yolsuzluk, yabancı işletmelere karşı negatif ayrımcılık, toplumsal düzen bozuklukları ve politik istikrarsızlık gibi faktörlerden kaynaklanmaktadır (Mirze ve Ülgen, 2010: 320). Ek olarak, kritik yasal boyutlar olan mülkiyet hakları, fikri mülkiyetin korunması, ürün sorumluluğu ve vergilendirme politikaları da politik riskler kapsamında değerlendirilmektedir (Çavuşgil vd., 2008: 12).

Önemli ölçüde heterojen bir yapıda bulunan politik riskler (Hill, 1998: 288), ülkeler ve sektörler arasında, şirketlerin faaliyet gösterdiği alanlar ve belirli projeler temelinde değişebilmektedir. Örneğin, bir pazarda petrol alanında faaliyet gösteren işletmeler açısından risk olabilmekle birlikte çimento ya da tekstil üretimi yapan işletmeler açısından bir risk olgusu söz konusu olmayabilmektedir. Kapsamı açısından riskler, bir ülkede meydana gelen ve tüm işletmelere etkisi olan makro risk ve belirli bir işletme ya da proje bazında risklerden, farklı bir ifadeyle mikro risklerden oluşmaktadır. Makro ve mikro düzeydeki politik riskler, iç ve dış ekonomik, politik, toplumsal ve yönetsel bileşenlerden etkilenmektedir (Aydın, 2013: 30). Bu anlamda, politik risklerin tespit edilmesi, ölçülmesi ve yönetilebilmesi bağlamında risklerin tanımlanarak kategorize edilmesi gerekmektedir.

Politik risklerin makro ve mikro boyutuna dikkat çeken Robock (1971: 9), makro politik risklerin; tüm yabancı girişimlere kısıtlama getiren, rejimde meydana gelen değişiklikler, ihtilal ve çatışmalar gibi politik şiddet olaylarını içermekte olduğunu; mikro risklerin ise, sadece belirli bir sektörü veya belirli bir alandaki işletme faaliyetlerini etkilediğini vurgulamıştır. Buradan hareketle aşağıda yer alan Tablo 1’de politik riskler ile ilgili genel çerçeve oluşturularak içsel ve dışsal boyutlarıyla makro ve mikro düzeydeki politik riskler ele alınmıştır.

Tablo 1. Politik Risk Değerlendirmesinde Genel Çerçeve

	Makro		Mikro	
	Toplumsal İlişkili	Hükümet İlişkili	Toplumsal İlişkili	Hükümet İlişkili
İÇSEL	Ayrılkçı çatışmalar	Millileştirme/kamulaştırma		Seçici millileştirme/ kamulaştırma
	Etnik/dinsel kargaşa	Sürünge kamulaştırma		Seçici yerelleşme
	İhtilal	Transfer kısıtlamaları	Seçici terör	Ortak girişim yapma baskısı
	İç savaş	Liderlik mücadeleleri	Seçici grev	Ayrımcı vergilendirme
	Ayaklanma/terörizm	Radikal rejim değişikliği	Seçici protesto	Yerel yasa/kanunlar
	Ülke çapında grev protesto ve boykotlar	Yüksek enflasyon	İşletmelere karşı ulusal düzeyde boykot	Sektörel düzenlemeler
	Toplumsal görüş değişiklikleri	Yüksek faiz oranları		Sözleşme ihlali
	Sendika faaliyetleri	Bürokratik engeller		Yerel rakiplere yardım edilmesi
				Fiyat kontrolleri

DIŞSAL	Milletlerarası gerilla savaşı	Nükleer savaş	Uluslararası aktivist gruplar,	Ev sahibi ülke ve ana ülke arasındaki diplomatik gerginlikler
	Uluslararası terörizm	Konvansiyonel savaş	Yabancı Çok Uluslu İşletme rekabeti,	İkili ticaret anlaşmaları
	Uluslararası kamuoyu	Sınır çatışmaları	Seçici uluslararası terör	Çok taraflı ticaret anlaşmaları
	Yatırımın ülkeden çekilmesi baskısı	Müttefik değişiklikleri	İşletmelerin uluslararası boykotu.	İthalat/ihracat kısıtlamaları
		Ambargo/uluslararası boykotlar		Yabancı hükümetlerin müdahaleleri
		Yüksek dış borç oranı		
		Uluslararası ekonomik istikrarsızlık		

Kaynak: Simon (1982: 67)

2.1.1. Makro politik riskler

Ülke seviyesinde riskler olarak da ifade edilen makro risklerin ülke içerisinde meydana gelen birtakım politik olaylara bağlı olarak yabancı yatırımlara geniş kapsamlı etkisi olmakla birlikte, ülke içerisindeki tüm endüstri ya da sektörleri etkilemektedir (Alon ve Herbert, 2009: 127). Makro politik riskler, bir ülkede tüm yabancı firmaların kamulaştırılması, vergi kanunlarında değişiklikler, fiyat kontrolleri, çevresel düzenlemeler, sermaye transferi kısıtlamaları, yabancı mülkiyet ve yabancı işçi çalıştırmadaki sınırlamalar, yerel düzenlemeler gibi özellikle yabancı işletmeleri etkileyen kısıtlamalardan oluşmaktadır (Emir ve Kurtaran, 2005: 41).

DEİK (2011: 7)'e göre, ülke seviyesindeki politik, yasal ve ekonomik sistem boyutundaki riskler ele alınırken bazı unsurlar önem taşımaktadır. Örneğin, yabancı yatırıma karşı hükümet/muhalefetin genel tavrı, ana ülke ve ev sahibi ülke arasında kurulan ilişki, iç hukuk kapsamında yatırımın yasal koruma güvencesi, kurumsal süreklilik ve sürdürülebilirlik, yürütme, yasama ve yargı arasındaki güçler ayrılığı, politik ve ekonomik istikrarsızlık, döviz kontrol rejimi, likidite durumu, ülkenin rezervlerinin borç servisini karşılayabilme derecesi, transfer ve konvertibilite deneyimi, başka ülkeyle silahlı çatışma olasılığı, iç karışıklık ve politik şiddet olasılığı, siyasi bağlamda harekete geçirilen şiddet eylemi olarak oluşabilecek gerilimlerin varlığı gibi unsurlar bu doğrultuda değerlendirilmektedir.

Robock (1971: 9)'a göre makro politik riskler, dolaylı ve aralıklı, doğrudan ve kalıcı olabilmektedir. Politik karışıklıklar meydana geldiğinde, yabancı işletmeler hedef haline gelebilmektedir. Söz konusu dolaylı politik risklere, 1969 yılında dönemin başkanı Nixon'ın elçisi olarak Nelson Rockefeller'ın Arjantin'de Buenos Aires'e gerçekleştirdiği ziyaret esnasında aynı zamanda, Nelson Rockefeller'ın da kurucusu olduğu "International Basic Economy Corporation"a bağlı ABD menşeli birçok süpermarketin bombalanması örnek olarak verilebilmektedir.

Doğrudan ve kalıcı makro politik risklere ise, 1959-1960 yıllarında, Küba'da Castro hükümeti tarafından özel işletmelere uzun dönemli olarak el konulması ve kamulaştırılması örnek verilebilmektedir. Özellikle, ABD'li dev işletmelerin kamulaştırılması ve ilişkilerin bozulması gibi sebeplerle 50 yılı aşkın süredir Küba ile ABD arasında gerilim meydana gelmiş ve ardından Küba ile diplomatik ilişkilerin normalleştirilmesi sürecine başlandığının duyurulması ile bu gerilim azalmıştır (www.aa.com.tr, Erişim Tarihi: 20.11.2022).

Makro politik riskler, yanı sıra, yabancı yatırımlara karşı gerçekleştirilen kapsamlı siyasi boykotlar şeklinde de meydana gelebilmektedir. Örneğin, 1955'ten beri birçok Arap ülkesi, İsrail'de şubesi bulunan veya ticari isimlerini kullandıran işletmeleri boykot etmiş ve kara listeye almıştır (Collinson vd., 2006: 378). 1967 yılında, İsrail savaşından sonra boykotlar daha da artış göstermiştir. 1970'lerde ise daha kapsamlı bir boykot Çin'de meydana gelmiştir. Çin'de, dönemin Başbakanı'nın, Tayvan ile Güney Kore'ye kredi veren, yatırım yapan Amerikan şirketleriyle ortak girişim gerçekleştiren veya Vietnam Savaşı'na destek veren Japon şirketleriyle herhangi ticari bir bağ kurmaması dikkat çekmiştir (Robock, 1971: 9).

Politik amaçlı boykotlara ilişkin bir başka örnekte de 11 Eylül 2001 olaylarının ardından ABD halkının, Irak'a müdahale süresince, Fransa'nın askeri operasyonlara destek vermemesi sebebiyle, Fransa menşeli ürünleri boykot etmesi ve Fransa'ya seyahat etmekten kaçınması görülmüştür. Bu kapsamda gerek küçük gerekse büyük işletmeler, bu siyasi kararın etkisini geniş çaplı bir şekilde hissetmiştir (Collinson vd., 2006: 378).

2.1.2. Mikro politik riskler

Mikro politik risklerin, makro politik risklere kıyasla daha sık oluştuğunu vurgulayan Robock (1971: 10)'a göre mikro politik riskler, işletme çevresinde, doğrudan seçilmiş belirli bir faaliyet alanında meydana gelen, ani ve siyasi kaynaklı değişimleri içermektedir. Uluslararası işletmecilik faaliyetlerinde bulunan yöneticiler de bu türden yaşanan değişimler neticesinde mikro politik risklerle yoğunlukla mücadele etmeye gayret göstermektedir. Mikro politik riskler konusunda hassas olan sektörler, ülkeden ülkeye veya zamanla ülke içerisinde farklılaşmaktadır.

Collinson vd. (2006: 378)'ye göre ise mikro politik risk, belirli sektörleri veya yabancı işletmeleri etkilemekle birlikte, genellikle sanayiye ilişkin düzenlemeler, belirli tür işletme faaliyetlerindeki vergiler ve yerel içerikli kanunlar gibi hükümet uygulamalarının sonucunda meydana gelmektedir. Buradan hareketle kısaca mikro politik riskler, belirli bir sektöre, ülkedeki belirli bir endüstri, işletme veya projeye yöneliktir (Alon ve Herbert, 2009: 127). DEİK (2011: 8)'in de ifade ettiği üzere, aynı ülke içerisinde olmasına karşın, belirli projelerin çeşitli özellikleri, karşılaşılabilecek politik risk faktörleri ve bunlardan etkilenme olasılığında farklılık meydana gelebilmektedir.

Diğer taraftan, Robock (1971: 10)'a göre ise, kamu kuruluşları, politik riskler konusunda en büyük hassasiyet derecesine sahiptir. 1950-1960'lı yıllarda yabancı yatırımcılar tarafından gerçekleştirilen kamu yatırımları, politik ve ekonomik açıdan hem ev sahibi ülkeler hem de yatırımcılar tarafından tercih edilmiştir. Ancak sonrasında, kalkınma hedefleri ve ulusal güvenlik gibi sebeplerle, bu eğilim değişime uğramıştır. Geçmişte, özellikle petrol ve madencilik gibi doğal kaynakların işlenmesi ile ilgili sektörler, yükselen milliyetçi duygular ve doğal kaynaklardan sağlanan gelirlerin, özel sektörün kâr etmesine hizmet etmektense, ulusal refahın sağlanmasına olumlu etkisinin bulunması bağlamında yüksek düzeyde politik riske maruz kalmıştır.

Collinson vd. (2006: 378) de benzer şekilde, bir endüstride yabancı firmaların hâkimiyeti ve sundukları ürünlerin artan düzeydeki rekabet gücünün önemli bir mikro politik risk belirleyicisi olduğunu belirtmiştir. Örneğin; Financial Times'da yer alan habere göre (<https://www.ft.com>, Erişim Tarihi: 01.12.2022) ABD'de, elektronik ürünlerin onarımında faydalanılan el aletlerini üreten KOBİ'ler geçmişte, kendi ürünleri ile rekabet içerisindeki ürünlerin ithalatına yüksek vergilerin uygulanması noktasında bir araya gelerek güç birliği yapmıştır. Meydana gelen ticaret açığı ve üreticilerin yaşadığı istihdam kaybı sebebiyle üreticiler, Ulusal Üreticiler Birliği'nin de desteğiyle, Dünya Ticaret Örgütü'nün düzenlemelerinin göz ardı edilmesini ve sektörlerine özgü ithalata ilişkin vergilerde artış gerçekleştirilerek ülkelerinde bu sektörün korunması konusunda ısrarcı olmuştur. Bu bağlamda, güçlü çıkar grupları tarafından yönlendirilmekte olan hükümetlerin önceliklerinde meydana gelen değişimlerin önemli bir risk kaynağı ve uluslararası işletmecilik faaliyetlerinde kritik öneme sahip olduğu söylenebilmektedir.

Robock (1971: 10) ise ek olarak, Almanya'nın güçlü otomotiv endüstrisine dikkat çekerek burada ilgili endüstride yer alan yabancı işletmelerin çok düşük bir paya sahip olması sebebiyle bu durumun onlar için düşük politik riski içerdiğini belirtmiştir. Ancak, 1970'lerden itibaren Peru'daki bakır madenciliğinde görülebileceği üzere yabancı işletmelerin endüstriye büyük oranda hâkim olması durumunda yüksek politik riski beraberinde getirebileceğini ifade etmiştir.

Riski etkileyen ve artmasına sebebiyet veren bir diğer faktör ise, ülkelerin kendilerine ait işletmelerinin başarılı olarak yönetilebilmesi ve faaliyette bulunabilmesidir.

3. Sonuç ve Öneriler

Politik risk, bir ülkedeki siyasi kararların, siyasi veya toplumsal olayların yatırımcıların para kaybedecekleri veya yatırım yapıldığında beklenen ölçüde kazanamayacakları şekilde iş ortamını etkileme olasılığıdır (Howell, 2001: 4). Farklı bir ifadeyle politik risk, politik ortamdaki belirli bir eylemin veya eylemsizliğin, dolaylı ve aralıklı ya da doğrudan ve kalıcı olarak, makro ve mikro düzeyde işletmelerin ekonomik sonuçlarında olumsuz veya olumlu değişikliklere neden olma ihtimalidir (John ve Lawton, 2018: 849). Nitekim bu tanım, politik riskleri hem ev sahibi ülke hem de ev sahibi olmayan ülke ortamlarından kaynaklanan güçlerin neden olduğu hem makro hem de mikro unsurları içeren bir kavram olarak görmektedir (Xifré, 2013: 5).

Politik risk kapsamındaki makro ve mikro politik risk faktörleri, doğru bir şekilde tanımlanmalı ve bu risk türlerinin işletmeler üzerindeki etkileri anlaşılmalıdır (Emir ve Kurtaran, 2005: 40). Bu bağlamda makro riskler, ev sahibi ülkede veya belirli bir coğrafi bölgede faaliyet gösteren tüm işletmeleri etkileme potansiyeline sahiptir (Alon & Herbert, 2009:129). Örneğin, belirli bir ev sahibi ülkenin jeopolitik durumu, küresel ekonomideki rolü ve rejim yapısı, ödemeler dengesi, düzenleme değişiklikleri, savaş ilanları ve hükümet yapısındaki değişiklikler gibi bir dizi olaylar, uluslararası işletmecilik faaliyetlerinde amaçlanan bir hedefi veya yürütme şeklini değiştirebilecek yatırım risklerini meydana getirebilir (Lessen, 2012: 24). Diğer taraftan, mikro politik riskler ise işletmelere özgü olmakla birlikte işletmenin belirli bir ticari faaliyetini etkileyebilmektedir (Du Toit, 2013: 6). Açık bir ifadeyle, bir işletmenin söz konusu yatırımlarıyla ilgili sektöre özgü risklerdir çünkü bu risklerin etkisi yalnızca belirli bir faaliyeti kapsamaktadır (Lessen, 2012: 24). Politik riskler kapsamındaki bu riskler değerlendirilebilir ve makro ve mikro risklerin etkisini azaltmak için işletmeler uygun yönetim araçlarından faydalanarak hem mülk hem de gelir kayıpları önlenabilir ya da azaltılabilir (Al Khattab vd., 2008: 688).

Makro ve mikro politik risklerin olumsuz etkilerinden en az düzeyde etkilenmek için işletmelerin, ev sahibi ülkedeki göstergeleri ve gelişmeleri yakından takip etmesi önerilmektedir. Bu göstergeler, ev sahibi ülkedeki yeni siyasi partilerin yükselişi, yaklaşan seçimler veya bir ülkeyi etkileyen yeni ticaret anlaşmaları olabilmektedir. Önemli pazarlardaki potansiyel politik risklerin takibi için stratejistlere danışılmalıdır. Bu şekilde, proaktif bir bakış açısıyla sorunlar ortaya çıkmadan erken uyarı sistemleri devreye alınabilir. Böylece riskin beraberinde gelen tehditler anlaşılırken aynı zamanda fırsatlar da keşfedilebilir.

Kaynakça

- Al Khattab, A., Anchor, J. R. & Davies, E. M. M. (2008). The institutionalization of political risk assessment (IPRA) in Jordanian international firms. *International Business Review*, 17(6), 688-702.
- Alon, I. & Herbert, T. T. (2009). A stranger in a strange land: Micro political risk and the multinational firm. *Business Horizons*, 52(2), 127-137.
- Alon, I. & Martin, M. A. (1998). A normative model of macro political risk assessment. *Multinational Business Review*, (Fall), 10-19.
- Aydın, K. (2013). Uluslararası pazarlama açısından politik risk ve yönetimi. *Ankara Sanayi Odası Yayın Organı*, Mayıs / Haziran.
- Çavuşgil, S. T., Knight, G., Riesenberger, J. R., Rammal, H. G. & Rose, E. L. (2008). *International business*. New Zealand: Pearson Australia.

- Collinson, S., Hodgetts, R. M. & Rugman, A. M (2006). *International business*. England: Pearson Education.
- DEİK, (2011). *10 soruda politik risk sigortası*. İstanbul. Erişim Tarihi: 04.11.2022 <https://www.deik.org.tr/uploads/10-soruda-politik-risk-sigortasi.pdf>
- Du Toit, G. (2013). Political risk factors: What Chinese companies need to assess when investing in Africa. *Centre for Chinese Studies*, 1-24.
- Dzidrov, M. & Dzidrov, M. (2010). Political and economic risk analysis: Case study of Macedonia. In *The Conference on Web-Based Business Management*, 552-556.
- Emir, M. & Kurtaran, A. (2005). Doğrudan yabancı yatırım kararlarında politik risk unsuru. *Muhasebe ve Finansman Dergisi* (28), 37-47.
- Giambona, E., Graham, J. R. & Harvey, C. R. (2017). The management of political risk. *Journal of International Business Studies*, 48(4), 523-544.
- Hill, C. A. (1998). How investors react to political risk. *Duke Journal of Comparative & International Law*, 8, 283-313.
- Howell, L. D. (2001). *The handbook of country and political risk analysis*. USA: Political Risk Services Group.
- Jessen, L. (2012). *Corruption as a political risk factor for investors in the oil and gas industry, with specific emphasis on Nigeria: Identification, analysis and measurement* (Doctoral Dissertation, Stellenbosch University).
- John, A. & Lawton, T. C. (2018). International political risk management: Perspectives, approaches and emerging agendas. *International Journal of Management Reviews*, 20(4), 847-879.
- Leitner, J. & Meissner, H. (2016). Political risks in post-Soviet markets. A theoretical approach. *Forschungsforum Der Österreichischen Fachhochschulen*, 1-10.
- Mirze, S. K. & Ülgen, H. (2010). *İşletmelerde stratejik yönetim*. İstanbul: Beta Yayınevi.
- Özbozkurt, O. B. (2019). *Uluslararası işletmecilik faaliyetlerinde politik risk yönetim stratejilerinin oluşturulması: Türk yatırımcıların algısı üzerine nitel bir araştırma*. B. Kırmızı & B. İşgüzel (Eds.), *Türkiye vizyonu: Multidisipliner çalışmalar 2019* içinde (ss. 709-729). Bursa: Ekin Yayınevi.
- Özbozkurt, O. B. (2020). Uluslararası işletmecilik perspektifinden politik risk: Türleri, değerlendirilmesi ve yönetimi. *Turkish Studies-Economy*, 15(1), 411-428.
- Robock, S. H. (1971). Political risk: Identification and assessment. *Columbia Journal of World Business*, 6(4), 6-20.
- Savrul, M. & Azazi, H. (2019). The effects of political risk and economic policy uncertainty on foreign direct investments: A panel cointegration analysis for selected EU countries. *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 14(1), 87-100.
- Simon, J. D. (1982). Political risk assessment: Past trends and future prospects. *Columbia Journal of World Business*, 17(3), 62-71.
- Xifré, R. (2013). Political risk and country risk. *ESCI International Business*, 1-11.
- Yeşilkuş, F. & Özbozkurt, O. B. (2021). Uluslararası işletmecilikte finansal risklerin stratejik yönetimi. *European Journal of Educational and Social Sciences*, 6(1), 51-66.

<http://aa.com.tr/tr/dunya/abd-ile-kuba-arasinda-tarihi-yakinlasma/91850>, Erişim Tarihi:
20.11.2022

<https://www.ft.com/content/fdd852b4-73c9-11d9-b705-00000e2511c8>, Erişim Tarihi:
01.12.2022

Beyan ve Açıklamalar (Disclosure Statements)

1. Bu çalışmanın yazarları, araştırma ve yayın etiği ilkelerine uyduklarını kabul etmektedirler (The authors of this article confirm that their work complies with the principles of research and publication ethics).
2. Yazarlar tarafından herhangi bir çıkar çatışması beyan edilmemiştir (No potential conflict of interest was reported by the authors).
3. Bu çalışma, intihal tarama programı kullanılarak intihal taramasından geçirilmiştir (This article was screened for potential plagiarism using a plagiarism screening program).